

LAGUTSKOTTETS betänkande N:o 9/1943 med anledning av landskapsnämndens framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag om ändring av landskapslagen om kommunallag för landskommunerna i landskapet Åland, utfärdad den 21 augusti 1943.

N:o 9/1943.

Med anledning av förenämnda framställning, varöver landstinget inbegärt lagutskottets utlåtande, får utskottet vördsammast framhålla följande: Framställningen avser dels ett införande i kommunallagens för landskommunerna i landskapet Åland § 10 av den s.k. kommunistparagrafen i rikets kommunallag av den 25 maj 1934, dels förslag om höjning av de i § 121 medgivna grund- och barnavdragen i syfte att underlätta mindre inkomstagares skattebetalningsförmåga. I sistnämnda lagrum föreslås därjämte höjning av särskilda andra avdrag och ändringar i det nu gällande beskattningssystemet.

I sin motivering erinrar landskapsnämnden om att ändringsförslaget med avseende å § 10 framställes på direkt uppdrag av landstinget, under det att landskapsnämnden för egen del anser lagändringen vara en ren formalitet och alls icke nödvändig. Utskottet vidhåller likväl sin tidigare uttalade uppfattning och anser lagändringen ifråga högst nödvändig, ifall nämligen mot svarande stadgande av landstinget skall kunna införas i kommunala vallagen, ty stadgandena i kommunala vallagen böra ovillkorligen korrespondera med bestämmelserna om valbarhet i landskapslagen om kommunalförvaltning. I ingen händelse kan man tänka sig respektive stadganden i strid med varandra, vilket likväl bleve fallet, om ändringen genomfördes i vallagen, men ej i kommunallagen.

Mot förslaget om ändring av § 10 har utskottet därför ingenting att anmärka.

Med avseende å § 121 föreslår landskapsnämnden införande av samma stadganden, som i riket genomförts genom kommunallagsändringen av den 12 mars 1943. Dessa ändringar komme enligt utskottets uppfattning att verka därhän att en stor del av skattebetalarna antingen helt och hållet befrias från erläggande av skatt eller åsättas alldeles obetydlig sådan. Det äger visserligen sin riktighet, att de i kommunallagen nu medgivna grund- och barnavdragen äro obetydliga i förhållande till levnadskostnaderna och att de böra höjas för att utkomstmöjligheterna för den grupp av skattebetalare, vilkas inkomster röra sig kring gränsen för existensminimum, skola kunna i någon mån underlättas, men enligt utskottets uppfattning ingriper ändringsförslaget

såsom helhet betraktat dock alltför mycket i kommunernas möjligheter att utnyttja skattebetalningsförmågan. Förhållandena i de åländska landskommunerna synas icke påkalla en så stor förhöjning av ifrågavarande avdrag som nu är föreslagen, för att ändamålet med lagändringen skall kunna tillgodoses, ty beaktas bör, att landskommunernas skattebetalare till övervägande del utgö-
ras just av personer, som genom lagändringen skulle uppnå skattefrihet el-
ler avsevärda lättnader, under det att de större skattebetalarna i allmän-
het äro till antalet få. Lagändringen skulle sålunda komma att medföra en
ytterst ojämn fördelning av skattetungan inom kommunerna och skattebördan
genom densamma att huvudsakligen överflyttas på de stora inkomstagarna.
Ur social synpunkt är detta synnerligen betänkligt, ty det har sin stora be-
tydelse att personer, som åtnjuta kommunal rösträtt och andra medborgerliga
förmåner inom samhället, icke helt och hållet befrias från de förpliktelser,
som utgörande av kommunalskatt innebär, enär ansvars- och samhörighets-
känslan lätt härigenom avtrubbas.

Utskottet har därför, dock icke enhälligt, beslutat föreslå en medelväg
mellan nu gällande stadganden och landskapsnämndens förslag, som synes kun-
na tillgodose såväl kommunernas som de skattskyldigas skäligena intressen.

Vad först barnavdraget beträffar, har utskottet stannat för latituden
1.000 - 3.000 mark (nu 500 - 1.000 mark) mot av landskapsnämnden föreslagna
2.000 - 4.000 mark samt omfattat förslaget, för så vitt detta innebär höj-
ning av åldersgränsen till 16 år och att avdraget skall medgivas även för
det äldsta barnet under 16 år. Visserligen måste kostnaderna för ett barns
underhåll och uppfostran beräknas öfverstiga jämväl maximiavdraget, men be-
aktas bör även att barn i ålder 12-16 år, måhända även yngre barn, kunna
hjälpa till i hemmen med ett och varje och särskilt under skolferierna bi-
draga med utförandet också av sådana arbeten, som kunna taga en vuxen per-
sons tid i anspråk.

Den övre gränsen för grundavdraget till utskottet åter icke ställa högre
än mk. 18.000;-, ty ställes gränsen vid mk. 24.000;-, såsom landskapsnämnd-
en föreslår, så kommer ett oproportionerligt stort antal skattebetalare
att komma i åtnjutande av detta avdrag, skattebetalare för vilka kommunal-
skattens erläggande i allmänhet icke bereder några svårigheter. Grundavdra-
gets lägre gräns åter föreslås till mk. 9.000;-, (nu mk. 6.000;-) och det pro-
centuella avdraget till minst mk. 2.000;-, och högst mk. 4.000;-, i enlighet
med fullmäktiges beslut och den skala, som texten närmare utvisar.

Vad beträffar ordningen för verkställande av dessa avdrag föreslår utskottet, att det nuvarande systemet bibehålles, eller att grundavdraget först beräknas och sedan barnavdraget, enär den motsatta ordningen för avdragens beviljande vid nuvarande allmänna skattenivå skulle i oskäligt hög grad gynna skattebetalarna. Icke heller i denna punkt har enighet inom utskottet kunnat uppnås.

Nugällande kommunallags stadgande, att taxeringsnämnden vid beskattningens verkställande kan beakta särskilda omständigheter, varigenom skattskyldig betalningsförmåga nedgått, såsom egen eller nära anförvants sjukdom, olycksfall eller annan orsak, ävensom i händelse av den skattskyldigas död helt och hållet eller delvis befria dödsboet från skatt, har bibehållits. Mot förslaget i denna del och de föreslagna avdragen har utskottet intet att anmärka. Emellertid hänför sig detta stadgande endast till själva beskattningsförfarandet och till omständigheter, som äro kända för taxeringsnämnden vid pågående beskattning, men för det fall att skattskyldig avlidit efter det beskattningen verkställts, innehåller kommunallagen intet stadgande. Då dödsbo efter omständigheterna bör kunna befrias från erläggande av redan åsatt skatt eller erhålla skälig skattelättnad, utan att medellöshet i utskökningslagens mening behöver vara förhandeh, har utskottet, som beaktat denna brist, beslutat föreslå ett tilläggsmoment, i stöd av vilket fullmäktige kan bevilja sådan befrielse eller lättnad. Stadgandet har sin motsvarighet i gällande lag om inkomst- och förmögenhetsskatt.

I övrigt har utskottet infört ett förtydligande av texten i förslagets mom. 1, enär det inom utskottet upplysts att den nuvarande kommunallagens motsvarande stadgande "För barn, vilket självt har inkomst, må avdrag göras, blott för så vitt barnets inkomst understiger det av kommunalfullmäktige fastställda beloppet" på skilda håll missuppfattats därhän, att fullt barnavdrag skall medgivas i alla fall, då barnets egen inkomst icke täcker barnavdraget.

I förslagets mom. 2 har en enligt utskottets mening obehövlig hänvisning uteslutits, ty det synes utan vidare vara klart, att en i lagtext förekommande hänvisning till annat lagrum i samma lag avser gällande lag.

Utskottet, som i övrigt icke har något att anmärka mot förslaget, får under hänvisning till ovensagda för landstinget värdsammast föreslå, att landstinget ville godkänna landskapsnämndens framställning, dock sålunda att § 121 erhåller följande

jande lydelse:

§ 121.

Överstiger skattskyldig persons och hans makas sammanlagda inkomst efter i §§ 110, 111 och 112 nämnda (uteslutning) avdrag (uteslutning) icke ader- tontusen mark, må därifrån ytterligare göras följande avdrag;

Då inkomsten icke överstiger niotusen mark, minst tvåtusen och högst fyratusen mark, i enlighet med vad kommunalfullmäktige för den varje år skeende taxeringen besluta, samt, då inkomsten

överstiger 9.000, men icke 10.000 mark, 9/10 av det fastställda avdraget

"	<u>10.000</u>	"	"	<u>11.000</u>	"	8/10	"	"	"	"
"	<u>11.000</u>	"	"	<u>12.000</u>	"	7/10	"	"	"	"
"	<u>12.000</u>	"	"	<u>13.000</u>	"	6/10	"	"	"	"
"	<u>13.000</u>	"	"	<u>14.000</u>	"	5/10	"	"	"	"
"	<u>14.000</u>	"	"	<u>15.000</u>	"	4/10	"	"	"	"
"	<u>15.000</u>	"	"	<u>16.000</u>	"	3/10	"	"	"	"
"	<u>16.000</u>	"	"	<u>17.000</u>	"	2/10	"	"	"	"
"	<u>17.000</u>	"	"	<u>18.000</u>	"	1/10	"	"	"	"

Då äkta makar skola skilt beskattas, skall grundavdraget fastställas på grund av deras sammanlagda inkomst och avdraget göras från den makes inkomst, som haft den större inkomsten.

Från skattskyldig persons inkomst skall, i enlighet med vad kommunalfullmäktige för den taxering, som varje år skall förrättas, besluta, avdragas minst ettusen och högst tretusen mark för varje barn eller adoptivbarn, som han på grund av sin försörjningsplikt under skatteåret försörjt och som före skatteårets ingång icke fyllt sexton år. Då hustru skilt beskattats, må avdraget göras endast från den makes inkomst, vilken ensam eller huvudsakligen försörjt barnet. För barn, som självt har inkomst, må avdrag göras blott till den del sagda inkomst understigit det av kommunalfullmäktige fastställda beloppet.

Har skattskyldig persons betalningsförmåga genom underhåll av nära anförvanter eller till följd av egen eller närstående persons sjukdom, olycksfall eller annan sådan orsak väsentligen nedsatts, kan från inkomsten, därest denna efter förenämnda avdrag icke överstiger tjugofemtusen mark, avdragas högst tiotusen mark. Från avliden persons inkomst kan efter prövning avdrag göras eller hans dödsbo helt och hållet befrias från skatt, därest han efter lämnat änka, oförsörjda barn eller andra arvingar, vilka varit beroende av

honom för sin försörjning.

Har skattskyldig avlidit efter det beskattningen verkställts, kunna full-
mäktige, om den avlidne efterlämnat änka, oförsörjda barn eller andra ar-
vingar, vilka för sin utkomst varit beroende av hans förvärv och omständig-
heterna äro särdeles ömmande, på ansökning efter prövning medgiva delvis
eller fullständig befrielse från skattens erläggande.

Mariehamn den 17 november 1943.

På lagutskottets vägnar:

T. Brenning

C. Sjöblom

Närvarande i utskottet: Tor Brenning, ordf., Jonatan Sjöblom, viceordf.,
Johannes Holmberg, Herman Mattsson och Evald Häggblom.